

Lietuvos Respublikos Seimui

IŠVADA DĖL EKONOMINĖS RAIDOS SCENARIJAUS TVIRTINIMO

2019 m. kovo 29 d. Nr. BPE-1
Vilnius

Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, vykdydama Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme nustatytas biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijas, toliau vadinama fiskaline institucija, atliko Lietuvos Respublikos finansų ministerijos parengto ir viešai 2019 m. kovo 21 d. paskelbto 2019–2022 m. ekonominės raidos scenarijaus vertinimą ir parengė išvadą. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymo 9 straipsnio 6 dalies 3 punktu, fiskalinė institucija išvadą teikia Lietuvos Respublikos Seimui.

2018 m. Jungtinėse Amerikos Valstijose BVP augimas stiprėjo, o euro zonoje, Kinijoje lėtėjo. Didžiausią įtaką euro zonos lėtėjimui turėjo trijų didžiausių jos valstybių (Vokietijos, Prancūzijos ir Italijos), sukuriančių apie 65 proc. euro zonos BVP, ekonomikų augimo sulėtėjimas. Kiniją lėtina ne tik pasaulinės prekybos karas, bet ir pačios ekonomikos perėjimas nuo eksportuojančios prie vartotojiškos. Pasaulinės prekybos karas ir valstybių vidiniai procesai, lėtinantys jų ekonomikos augimą, sukelia domino efektą. Kinijos ekonomikos augimo sulėtėjimas tiesiogiai veikia euro zoną: apie 7 proc. Vokietijos prekių eksporto tenka Kinijai, todėl, jai vangiau plėtojantis, mažėja Vokietijos eksportas. Vokietija savo ruožtu yra pagrindinis prekių eksporto partneris Prancūzijai, Italijai, Belgijai, Nyderlandams, todėl, mažėjant Vokietijos paklausai, neigiamai veikiamos kitos didžiosios euro zonos valstybės. Jungtinės Karalystės ekonomiką neigiamai veikia ne tik „Brexit“, bet ir lėčiau augančios Kinija, Vokietija, Italija, į kurias Jungtinės Karalystės eksportas sudaro beveik 20 proc. viso jos eksporto. Šių didžiųjų ekonomikų lėtesnis augimas neigiamai veiks lietuviškos kilmės prekių eksportą.

Nuo 2018 m. rugsėjo mėn. išorės rizikos veiksnių balansas išlieka neigiamas. Stipresnis Kinijos ekonomikos sulėtėjimas gali neigiamai paveikti ir taip vangų pasaulio ekonomikos, ypač euro zonos, augimą. Dėl aukšto politinio neapibrėžtumo Europoje gali sulėtėti privataus sektoriaus skolinimasis. 2018 m. pabaigoje svyravusios finansų rinkos išlieka pažeidžiamos.

Neapibrėžtumas tarptautinėje aplinkoje ir išliekantis neigiamas išorės rizikos veiksnių balansas lemia 2019 m. Lietuvos ūkio raidos peržiūrą lėtėjimo kryptimi. Dėl lėčiau

augančios išorės paklausos mažinamos eksporto ir importo augimo 2019 m. projekcijos. Vidaus paklausa ir toliau turėtų išlikti pagrindiniu veiksniu, lemiančiu Lietuvos ekonomikos augimą. Didėjantis šalies vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis, 2019 m. padidintas neapmokestinamas pajamų dydis, vaiko pinigai, nedarbo išmokos, indeksuojamos pensijos ir dėl to išaugiančios disponuojamos pajamos bus pagrindiniai veiksniai, skatinantys privataus vartojimo augimą.

A *posteriori* fiskalinės institucijos patvirtintų projekcijų 2018 metams ir Lietuvos statistikos departamento paskelbtų faktinių šių rodiklių skirtumų analizė atskleidė, kad Finansų ministerijos parengti scenarijai buvo atsargūs ir atitiko Europos Sąjungos Tarybos direktyvos dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms nuostatas.

Ataskaitoje „Dėl ekonominės raidos scenarijaus tvirtinimo“ pateikta šių išvadą pagrindžianti makroekonominių rodiklių, tarptautinės aplinkos, rizikos veiksnių ir prielaidų analizė bei projekcijų 2018 metams paklaidų retrospektyvus vertinimas.

Lietuvos Respublikos finansų ministerijos parengtas scenarijus yra nulemtas pasirinktų ir įvardytų prielaidų, pagrįstas esamais statistiniais duomenimis ir neprieštaraujantis ekonomikos dėsningumams. Fiskalinė institucija tvirtina 2019–2022 m. ekonominės raidos scenarijų, viešai paskelbtą 2019 m. kovo 21 d. Lietuvos Respublikos finansų ministerijos interneto svetainėje. Ekonominės raidos scenarijus yra tinkamas Lietuvos stabilumo 2019 m. programai ir valdžios sektoriui priklausantiems biudžetams rengti.

AUKŠČIAUSIOJI
AUDITO INSTITUCIJA
NAUDINGI • VERTINAMI • ATPAŽĪSTAMI

ATASKAITA

DĒL EKONOMINĒS RAIDOS SCENARIJAUS TVIRTINIMO

2019 m. kovo 29 d.

Nr. BPE-1

Lietuvai tapus visateise ekonominės ir pinigų sąjungos nare, Valstybės kontrolė nuo 2015 m. sausio 1 d. vykdo ir nepriklausomos biudžeto politikos kontrolės institucijos funkciją. Vykdydama šią funkciją, institucija atlieka Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme nustatytų taisyklių laikymosi ir užduočių vykdymo stebėseną ir teikia išvadas (ir skelbia jas viešai) Lietuvos Respublikos Seimui, kaip laikomasi šių taisyklių.

Ataskaita pateikta: Lietuvos Respublikos Seimui, Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijai, Lietuvos Respublikos finansų ministerijai.

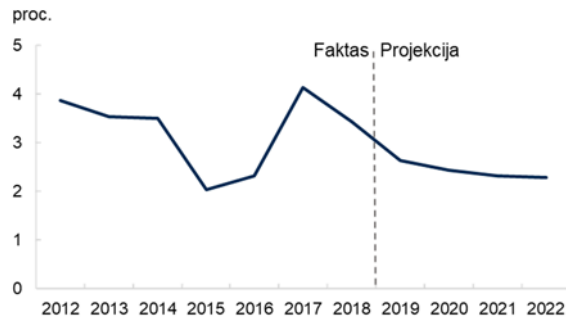
TURINYS

PAGRINDINIAI RODIKLIAI	4
MAKROEKONOMINĖ APLINKA, RIZIKOS VEIKSNIAI IR PRIELAIDOS	5
2019–2022 M. EKONOMINĖS RAIDOS SCENARIJAUS VERTINIMAS IR TVIRTINIMAS	8
1. 2019–2021 M. MAKROEKONOMINIŲ RODIKLIŲ PROJEKCIJOS	8
1.1. Namų ūkių vartojimo išlaidos	9
1.2. Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	11
1.3. Tarptautinė prekyba	12
1.4. Bendrojo vidaus produkto defliatorius	13
1.5. Suderintas vartotojų kainų indeksas	14
1.6. Užimtumas	15
1.7. Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis	16
2. 2022 M. REALIOJO BENDROJO VIDAUS PRODUKTO PROJEKCIJOS	18
3. KITŲ INSTITUCIJŲ PROJEKCIJŲ PALYGINIMAS	19
RETROSPEKTYVUS PROJEKCIJŲ 2018 METAMS VERTINIMAS	21
EKONOMINĖS RAIDOS SCENARIJAUS VERTINIMO TEISINIS PAGRINDAS IR METODAI	24
PRIEDAI	25
1 priedas. Santrumpos ir sąvokos	25
2 priedas. Tvirtinimo atkarpos	27

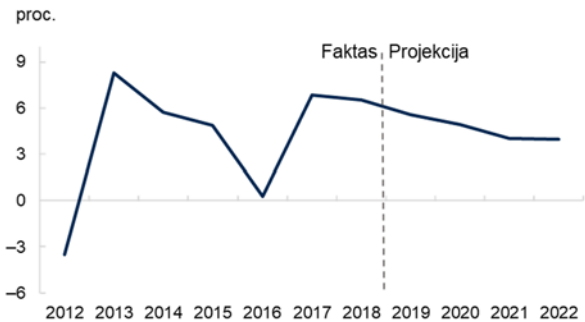
PAGRINDINIAI RODIKLIAI

Ekonominės raidos scenarijus vienu žvilgsniu

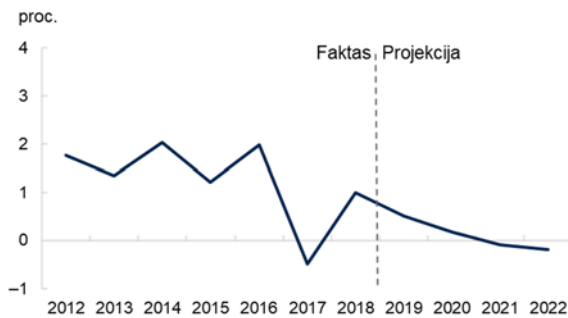
① Išorės paklausa lemia **BVP** augimo lėtėjimą.

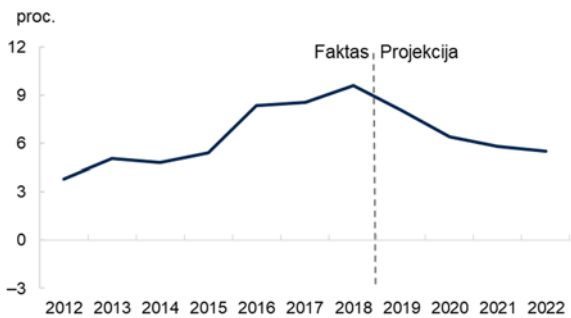
② **Investicijų** augimas nėra pakankamas.

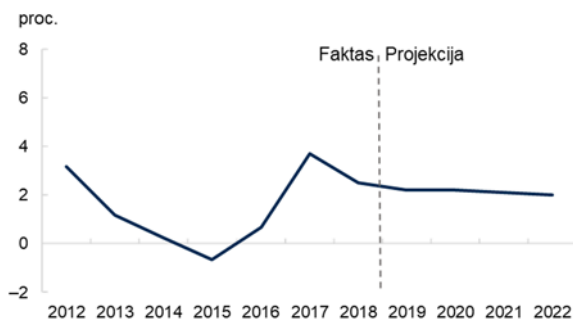
③ **Užimtumas** mažėja, nes darbo jėgą papildančių asmenų skaičius mažesnis nei ją paliekančių.

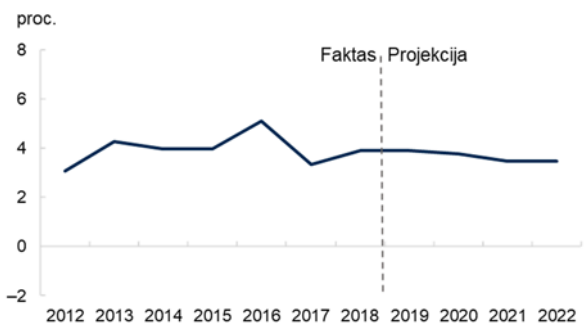
④ **Darbo užmokesčio** augimas išlieka spartus.

⑤ Disponuojamoms pajamoms augant sparčiau nei **infliacijai**...

⑥ ...teigiamai veikiamas **vartojimas**.

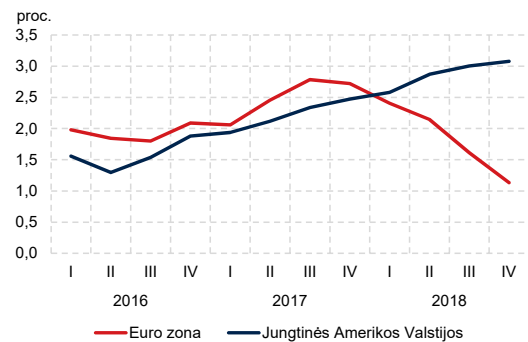
MAKROEKONOMINĖ APLINKA, RIZIKOS VEIKSNIAI IR PRIELAIDOS

1. Didžiųjų valstybių ekonomikų augimas pasiskirstęs netolygiai (1 pav.):

Jungtinėse Amerikos Valstijose 2018 m. BVP augimas stiprėjo, o euro zonoje silpnėjo. Didžiausią įtaką silpnėjimui turėjo trijų didžiausių (Vokietijos, Prancūzijos ir Italijos) EZ valstybių, sukuriančių apie 65 proc. BVP, ekonomikų augimo sulėtėjimas. Vokietijos ekonomikos augimo sulėtėjimą 2018 m. lėmė tokių veiksnių visuma, kaip sausra, nauja ES automobilių išmetamųjų dujų

emisijos testavimo tvarka ir sumažėjusi paklausa Vokietijos eksportui. Prancūzijos BVP augimą sulėtino stagnuojantis socialinių protestų paveiktas namų ūkių vartojimas ir pagrindinės prekybos partnerės – Vokietijos – ekonomikos sulėtėjimas. 2018 m. pradžioje Italijos ekonomikos augimas lėtėjo dėl mažiau dinamiškos tarptautinės prekybos, bet 2018 m. IV ketv. į neigiamą augimo zoną BVP nukreipė vangi vidaus paklausa. Dėl Italijos fiskalinės padėties neapibrėžtumo ir augančių palūkanų normų ypač sulėtėjo investicijų augimas – nuo 6,0 proc. 2018 m. I pusm. iki 1,9 proc. 2018 m. II pusm.

1 pav. Realiojo BVP augimas, proc.

Šaltinis – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija

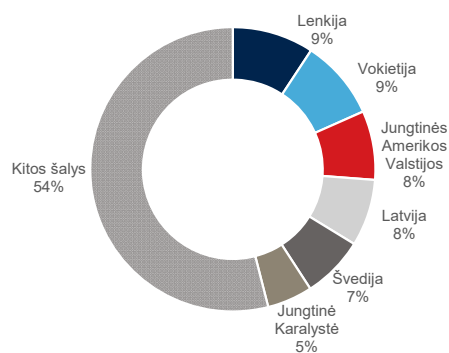
- Pasaulinės prekybos domino efektas ir „Brexit“.** Pasaulinės prekybos karų ir perėjimo nuo eksportuojančios prie vartotojiškos ekonomikos nulemtas Kinijos augimo sulėtėjimas tiesiogiai veikia euro zoną: apie 7 proc. Vokietijos prekių eksporto tenka Kinijai, todėl, jai vangiau plėtojantis, mažėja Vokietijos eksportas. Vokietija savo ruožtu yra pagrindinis prekių eksporto partneris Prancūzijai, Italijai, Belgijai, Nyderlandams, todėl, mažėjant Vokietijos paklausai, neigiamai veikiamos kitos didžiosios EZ valstybės. Jungtinės Karalystės ekonomiką neigiamai veikia ne tik „Brexit“, bet ir lėčiau augančios Kinija, Vokietija, Italija, į kurias Jungtinės Karalystės eksportas sudaro beveik 20 proc. viso jos eksporto.
- Diverguojančios Vokietijos ir Italijos fiskalinės padėtys.** Reaguojant į Vokietijos ekonomikos sulėtėjimą, tikėtasi, kad šalis imsis skatinančiosios fiskalinės politikos, bet 2019 m. kovo 20 d. 2020–2023 m. laikotarpiui patvirtintas tikslas išlaikyti struktūriškai subalansuotus viešuosius finansus. Tuo tarpu Italijoje svarstoma dvigubinti arba trigubinti 2019 m. suplanuotą 2,0 proc. BVP viešųjų finansų deficitą, kuris ir be papildomai svarstomų priemonių, numatoma, šiais metais bus didesnis dėl spartesnio, nei tikėtasi, ekonomikos sulėtėjimo.
- Naujausios pasaulio ir didžiųjų ekonomikų 2019–2020 m. augimo projekcijos peržiūros žemyn.** EBPO projekcijose, paskelbtose 2019 m. kovo 6 d., pasaulio augimo projekcija 2019 m. mažinama 0,2 proc. p., palyginti su 2018 m. lapkričio mėn. EBPO projekcijomis: nuo 3,5 iki 3,3 proc. Euro zonos augimo projekcija mažinama 0,8 proc. p.:

nuo 1,8 iki 1,0 proc. 2019 m. ir nuo 1,6 iki 1,2 proc. 2020 m. Reikšmingiausiai euro zonoje peržiūrėtos Vokietijos ir Italijos ekonomikų augimo projekcijos: 2019 m. Vokietijos ekonomikos peržiūra sudaro 0,9 proc. p., nuo 1,6 proc. iki 0,7 proc.; Italijos peržiūra siekia 1,1 proc. p., nuo 0,9 proc. iki -0,2 proc. Žemyn buvo peržiūrėta ir Jungtinių Amerikos Valstijų augimo projekcija 0,1 proc. p., nuo 2,7 iki 2,6 proc. 2019 m.

5. **Pagrindinių Lietuvos eksporto rinkų augimas lėtėja.**

Vokietija yra antra pagal svarbą lietuviškos kilmės prekių eksporto partnerė Lietuvai, o JAV per pastaruosius kelerius metus reikšmingai pakilusi lietuviškos kilmės eksporto partnerių dešimtuose užima trečią vietą (2 pav.). Šių didžiųjų pasaulio ekonomikų projektuojamas lėtesnis augimas neigiamai veiks lietuviškos kilmės prekių eksportą. Be to, projektuojama ¹, kad išorės paklausos mažėjimo veikiamos atviros ir mažos Švedijos ekonomikos augimas sulėtės nuo 2,2 proc. 2018 m. iki 1,3 proc. 2019 m. Jungtinė Karalystė 2019 m. dėl „Brexit“ ir slopančios išorės paklausos augs² lėčiausiai nuo 2010 m. – 0,8 proc.

2 pav. Lietuviškos kilmės prekių eksporto pasiskirstymas pagal pagrindines prekybos partneres 2018 m.

Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas, fiskalinės institucijos skaičiavimai

6. **2019 m. pavasario ekonominės raidos scenarijaus techninės prielaidos reikšmingai peržiūrimos žemyn.** Pagal jas pasaulio ekonomikos augimas 2019 m. sulėtės nuo 3,9 proc. 2018 m. iki 3,5 proc. (1 lentelė). ES ekonomikos augimas peržiūrimas reikšmingiau: pagal 2018 m. rudens ERS, 2019–2021 metais buvo projektuojamas 2,0 proc. augimas, o pagal 2019 m. pavasario ERS, 2019 m. projektuojamas 0,5 proc. p. lėtesnis ES augimas, o 2020–2022 m. laikotarpiu sulėtės iki 1,7 proc. Pagrindinių Lietuvos eksporto partnerių augimas 2019 m. mažėja nuo 2,1 proc. iki 1,7 proc.

1 lentelė. Pagrindinių prielaidų peržiūra

Rodiklis		2019	2020	2021	2022
Pasaulio BVP augimas, proc.	2018 m. rugsėjis	3,9	3,8	3,8	
	2019 m. kovas	3,5	3,6	3,6	3,6
Europos Sąjungos BVP augimas, proc.	2018 m. rugsėjis	2,0	2,0	2,0	
	2019 m. kovas	1,5	1,7	1,7	1,7
Pagrindinių Lietuvos eksporto rinkų augimas, proc.	2018 m. rugsėjis	2,1	2,1	2,1	
	2019 m. kovas	1,7	1,9	1,9	1,9

Šaltinis – Finansų ministerija

↓ – neigiama peržiūra $\geq 0,5$, ↓ – neigiama peržiūra $> 0,2$ ir $\leq 0,4$, ↓ – neigiama peržiūra $\leq 0,2$.

¹ Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ecfin_forecast_winter_07_02_19_se_en.pdf.

² Prieiga per internetą: <https://oecdoscope.blog/2019/03/06/global-growth-is-weakening-coordinating-on-fiscal-and-structural-policies-can-revive-euro-area-growth/>.

7. **Naftos kainos „amerikietiškieji kalniukai“.** Naftos kaina (Brent) 2018 m. IV ketv. sumažėjo nuo 85 iki 52 JAV dolerių už barelį. Tokį netikėtą sumažėjimą lėmė įsismarkavęs JAV ir Kinijos prekybos karas: atsakydama į JAV muitus, Kinija, buvusi didžiausia JAV išgaunamos naftos importuotoja, sustabdė jos importą iš JAV. Be to, 2018 m. lapkričio 5 d. JAV atnaujino sankcijas Iranui, tai lėmė Irano naftos eksporto į JAV sumažėjimą. Tačiau kitos šalys, tarp jų ir Kinija, pradėjo importuoti Irano naftą. Siekdama kompensuoti Irano naftos eksporto sumažėjimą į JAV, Saudo Arabija padidino naftos išgavimo apimtį. Taip pasaulio rinkoje susidarė naftos pasiūlos perteklius, lėmęs jos kainos kritimą. Reaguodamos OPEC priklausančios naftą eksportuojančios valstybės 2019 m. pradžioje sutarė³ su Rusija mažinti naftos išgavimo apimtį 1,2 mln. barelių per dieną. Paskelbus šį sprendimą, naftos kaina per beveik tris pirmus 2019 m. mėnesius pasiekė 67,8 JAV dolerio už barelį. Pagal ateities sandorių rinkas numatoma, kad 2019 m. vidutiniškai kaina sudarys apie 67,1, o 2020 ir 2021 m. atitinkamai 65,5 ir 63,4 JAV dolerio už barelį (2 lentelė). Pagal ateities sandorių rinkas numatomas ir nedidelis JAV dolerio silpnėjimas euro atžvilgiu, tačiau dėl didelio neapibrėžtumo tokie signalai vertintini atsargiai. Apibendrinant, jeigu naftą eksportuojančios šalys suvaldys perteklinę pasiūlą, 2019 m. pabaigoje gali būti fiksuojamos aukštesnės naftos kainos nei pagal 2019 m. pavasario ERS techninę naftos prielaidą. Tai atitinkamai lemtų infliacijos projekcijos Lietuvoje peržiūrėjimą aukščiau.

2 lentelė. Techninės prielaidos ir rinkos lūkesčiai pagal ateities sandorius

Prielaidų nustatymo data	Europos Centrinis Bankas				Europos Komisija				Ateities sandoriai	
	2018-09-13		2019-03-07		2018-07-01		2019-02-07		2019-03-19	
Metai										
2019	1,18	71,5	1,14	61,7	1,16	72,8	1,14	61,2	1,15	67,1
2020	1,14	71,7	1,14	61,3	1,16	71,8	1,14	61,2	1,18	65,5
2021	1,14	69,0	1,14	60,6	1,16	71,8	-	-	1,21	63,4

USD / EUR keitimo kursas; Naftos kainos („Brent“, USD už barelį).

Pastaba: Finansų ministerija, rengdama ERS, vadovaujasi EK, ECB ir TVF išorės aplinkos veiksnių techninėmis prielaidomis, Lietuvos bankas – ECB prielaidomis.

Šaltinis – Europos Komisijos ir Europos Centrinio Banko projekcijos, ateities sandoriai: <http://www.barchart.com>

8. **Nuo 2018 m. rugsėjo mėn. išorės rizikos veiksnių balansas išlieka neigiamas.** Stipresnis Kinijos ekonomikos sulėtėjimas gali neigiamai paveikti ir taip vangesnę pasaulio ekonomikos, ypač euro zonos, augimą. Dėl aukšto politinio neapibrėžtumo Europoje gali sulėtėti privataus sektoriaus skolinimosi mastas. 2018 m. pabaigoje svyravusios finansų rinkos išlieka pažeidžiamos.
9. **Vidaus rizikos veiksniai yra daugiausiai susiję su pajamų nelygybe ir skurdu.** Tai pabrėžė ir Europos Komisija 2019 m. šalies ataskaitoje Lietuvai⁴. Efektyvios socialinių netolygumų mažinimo priemonės stabdytų įtampų visuomenėje kaupimąsi. Vidutiniu laikotarpiu Lietuvos ekonomikos plėtrą skatins vidaus paklausa, nulemta Vyriausybės sprendimų, susijusių su gyventojų pajamų didinimu, ir ES finansinės paramos lėšomis finansuojamų investicijų projektų įgyvendinimas.

³ OPEC kartu su Rusija išgauna daugiau kaip 50 proc. pasaulio rinkos naftos.

⁴ Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-lithuania_en.pdf.

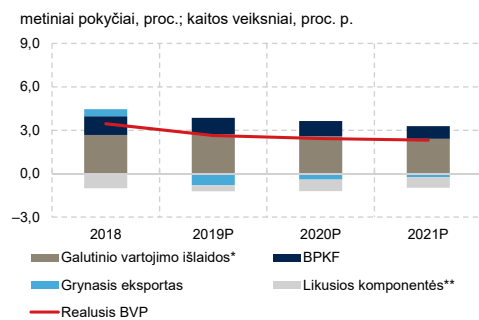
2019–2022 M. EKONOMINĖS RAIDOS SCENARIJAUS VERTINIMAS IR TVIRTINIMAS

10. Fiskalinė institucija tvirtina 2019-03-21 Finansų ministerijos paskelbtą 2019–2022 m. ekonominės raidos scenarijų (toliau – ERS), nes BVP palyginamosiomis kainomis, BVP defliatoriaus, namų ūkių vartojimo išlaidų, vidutinio darbo užmokesčio ir užimtumo pokyčių projekcijos patenka į atitinkamo rodiklio tvirtinimo atkarpas (2 priedas) ir neprieštaruja fiskalinės institucijos ekspertiniam vertinimui.

1. 2019–2021 M. MAKROEKONOMINIŲ RODIKLIŲ PROJEKCIJOS

11. **Stabili vidaus paklausa skatins 2019 m. Lietuvos realiojo BVP augimą.** Palyginti su 2018 m. rudens ERS, realiojo BVP augimo projekcija 2019 m. mažinama 0,2 proc. p., 2020 m. – 0,1 proc. p., 2021 m. – 0,2 proc. p.⁵, jos 2019–2021 m. sudarys atitinkamai 2,6, 2,4 ir 2,3 proc. (3 pav.). Ši peržiūra atitinka šiek tiek lėtesnę nei projektuota rudenį 2019 m. Lietuvos ūkio raidą, lydimą susilpnėjusių užsienio rinkų augimo ir stipresnių išorės rizikų.

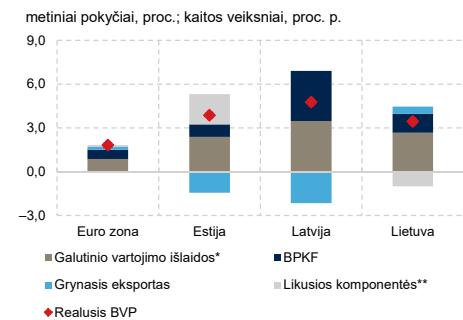
3 pav. Realusis BVP ir jo kaitos veiksniai

* išskyrus NPI, ** NPI, atsargų pokyčiai, vertybių įsigijimas atėmus pardavimus / perleidimus

Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas, Finansų ministerija, fiskalinės institucijos skaičiavimai

4 pav. 2018 m. realusis BVP ir jo kaitos veiksniai

* išskyrus NPI, ** NPI, atsargų pokyčiai, vertybių įsigijimas atėmus pardavimus / perleidimus

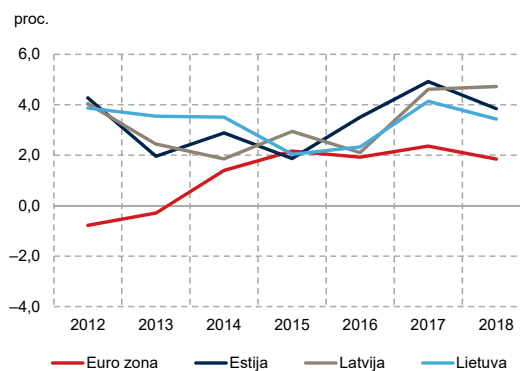
Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas, Finansų ministerija, fiskalinės institucijos skaičiavimai

12. **2019–2021 m. namų ūkių vartojimas ir investicijos išlieka pagrindiniai veiksniai, lemiantys BVP augimą.** Palyginti su 2018 m. rudens ERS, galutinio vartojimo išlaidų ir grynojo eksporto kaitos veiksnių projekcijų peržiūros susilpnina 2019 m. realiojo BVP augimą apie 0,3 proc. p., 2020–2021 m. grynasis eksportas priešingai yra 0,7 proc. p. didesnis. Investicijų veiksnys projektuojamu laikotarpiu išlieka mažai pakitęs nuo rudens ERS ir vidutiniškai siekia 1,0 proc. p.

⁵ Vieno ženklų po kablelio tikslumu.

13. Vangesnį euro zonos augimą 2018 m. lėmė ataskaitos 1 pastraipoje išvardyti veiksniai. 2017–2018 m. Baltijos šalių ekonomika augo beveik dvigubai sparčiau nei vidutiniškai euro zonoje, tačiau Estijos, kaip ir Lietuvos, ekonomika 2018 m. sulėtino augimo tempus (5 pav.). Latvijai 2018 m. pavyko išlaikyti stiprų namų ūkių vartojimą bei antrus metus iš eilės didinti investicijas, tai kompensavo grynojo eksporto susitraukimą (4 pav.). Tuo tarpu Estijai, nors ir padidinusiai vidaus vartojimą, pagrindinę neigiamą įtaką darė dėl besitraukiančių užsienio rinkų sumažėjęs grynasis eksportas.

5 pav. Realiojo BVP augimas

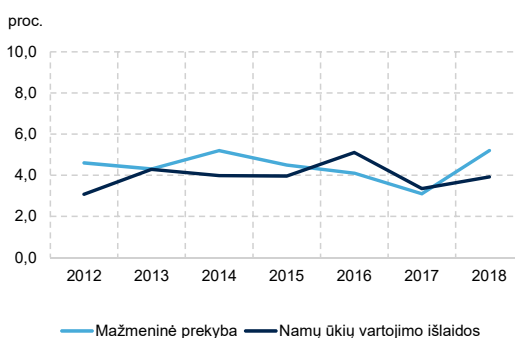

Šaltinis – Eurostatas

14. **Finansų ministerijos 2019–2021 m. realiojo BVP projekcijos patenka į tvirtinimo atkarpas (2 priedas) ir yra tvirtinamos.**
15. BVP palyginamosiomis kainomis išlaidų metodu skaičiuojamų komponentų (namų ūkių vartojimo išlaidos; bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas; prekių ir paslaugų eksportas ir importas) 2019–2021 m. raidą lemiantys veiksniai išdėstomi toliau.

1.1. Namų ūkių vartojimo išlaidos

16. **Projektuojama, kad privataus vartojimo augimą vidutiniu laikotarpiu lems su darbo santykiais susijusių pajamų raida.** Palyginti su 2018 m. rudens ERS, namų ūkių vartojimo išlaidų 2019 m. projekcija mažinama 0,4 proc. p., 2020–2021 m. lieka nepakitusios. 2019–2021 m. jos sudarys atitinkamai 3,9, 3,8 ir 3,5 proc. Vienas pagrindinių veiksnių, palaikančių namų ūkių vartojimo išlaidų augimą, išlieka ir toliau didėjantis šalies vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis. 2019 m. padidintas NPD, vaiko pinigai, nedarbo išmokos, indeksuojamos pensijos ir dėl to išaugusiančios disponuojamos pajamos papildomai skatins privataus vartojimo augimą.

6 pav. Mažmeninės prekybos⁶ apyvarta ir namų ūkių vartojimo išlaidos

Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas

17. Mažmeninės prekybos⁶ 2018 m. rodiklių tendencija rodo padidėjusį prekybos apimčių augimą, kuris, tikėtina, tęsis ir 2019 m. Istoriniai duomenys rodo reikšmingą mažmeninės prekybos ir namų ūkių vartojimo išlaidų (6 pav.) koreliaciją, todėl 2019 m. pagrįstai galima tikėtis stabilaus privataus vartojimo augimo. Pastebėtina, kad Lietuvos statistikos

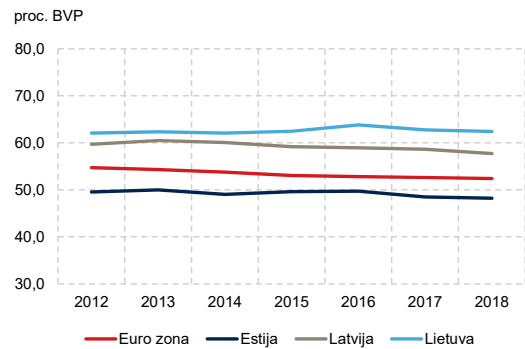
⁶ Išskyrus variklinių transporto priemonių ir motociklų prekybą, automobilių degalų prekybą.

departamentas gali perskaičiuoti 2018 m. namų ūkių vartojimo išlaidų augimą didėjimo kryptimi⁷, todėl yra teigiama rizika, kad 2019 m. projektuojamas augimas taip pat gali padidėti. Vidutinėje perspektyvoje namų ūkių vartojimo augimą ribos projektuojamas lėtėjantis darbo užmokesčio augimo tempas.

18. **Remiantis vartotojų nuomonių tyrimo rezultatais⁸, Lietuvos vartotojų 12 mėn. lūkesčiai vertinami kaip optimistiniai.**

Tyrimo rezultatai rodo, kad vartotojų nuomonės balanso rodiklio reikšmė 2018 m. pagerėjo⁹. Šis rodiklis 2019 m. sausio–vasario mėn. siekė 5 proc., reikšmingai skyrėsi nuo vyravusios neigiamos reikšmės (2013–2017 m. vidutiniškai siekė –4,6 proc.), ir buvo didžiausias nuo 2013 m. sausio mėn. 2018 m. Lietuvos vartotojų nuomonės balanso rodiklio atotrūkis nuo ES atitinkamo rodiklio pastebimai didėjo¹⁰. Optimistiniai vartotojų lūkesčiai yra teigiama rizika per ateinančius 12 mėn. didinti privataus vartojimo projekcijas.

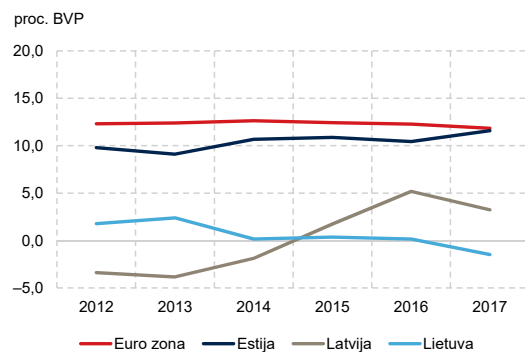
7 pav. Namų ūkių vartojimo išlaidos

Šaltinis – Eurostatas

19. Analizuojant duomenis nuo 2012 m. reikšmingo Baltijos ir euro zonos šalių namų ūkių vartojimo įpročių pasikeitimo nestebima (7 pav.). Lietuvos namų ūkių vartojimo dalis proc. BVP išlieka didžiausia, vidutiniškai siekia 62,5 proc. BVP, tuo tarpu Estijos išlieka žemesnė nei euro zonos.

8 pav. Namų ūkių taupymo norma

Šaltinis – Eurostatas

20. **Namų ūkių vartojimas glaudžiai susijęs su disponuojamų pajamų atidėjimu ateičiai – taupymu formuojant atsargas lietingai dienai.**

Estijoje santykinai mažesnė visuminių pajamų dalis vartojama dabar, vidutinė taupymo norma 2012–2017 m. yra šiek tiek žemesnė nei euro zonos šalių vidurkis¹¹. Tuo tarpu Latvijos ir Lietuvos analizuojamu laikotarpiu nesiekia 1 proc.; Latvijos rodiklis 2015–2017 m. tapo teigiamas (8 pav.). Europos Komisijos atliktas tyrimas parodė¹², kad pajamų dydis turi teigiamą įtaką taupymui: turtingesnių šalių namų ūkių taupymo normos aukštesnės.

⁷ 2018 m. mažmeninės prekybos augimas siekė 5,2 proc., palyginti namų ūkių vartojimas 3,9 proc.

⁸ Vartotojų pasitikėjimo rodiklis nuo 2019 m. sausio mėn. Europos Komisijos sprendimu skaičiuojamas pagal naują metodiką. Pagal naują formulę perskaičiuota rodiklio eilutė eilutė nuo 2013 m. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=6123678>.

⁹ 2018 m. gegužės, liepos–rugsėjo ir lapkričio mėn. reikšmė buvo teigiama.

¹⁰ Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/indicators-statistics/economic-databases/business-and-consumer-surveys/download-business-and-consumer-survey-data/time-series_en#consumers.

¹¹ Eurostato duomenimis, Estijos namų ūkių taupymo norma 2012–2017 m. vidutiniškai siekė 10,4 proc., Lietuvos, palyginti su tuo pačiu laikotarpiu, ši norma siekė 0,6 proc., o Latvijos – 0,2 proc.

¹² Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/dp005_en.pdf.

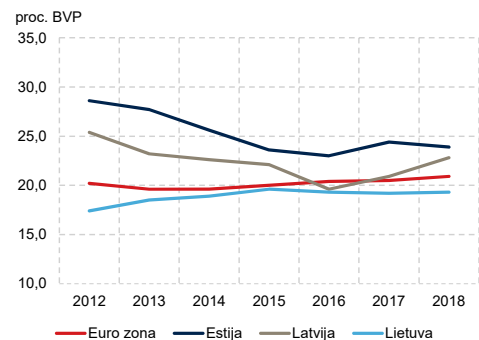
Didesnis išlaikomo amžiaus gyventojų skaičius, tikėtina, gali lemti žemesnę normą, nes daugiausiai taupo dirbantys, o ne jauni ar pensinio amžiaus asmenys. Namų ūkiai labiau taupo esant neapibrėžtumui ekonomikoje ir valdžios sektoriaus biudžeto deficitui, nes tikisi ateityje aukštesnių mokesčių įvedimo.

21. [Finansų ministerijos 2019–2021 m. namų ūkių vartojimo projekcijos patenka į tvirtinimo atkarpas \(2 priedas\) ir yra tvirtinamos.](#)

1.2. Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas

22. [Po spartesnio investicijų augimo 2017 ir 2018 metais vidutiniu laikotarpiu projektuojamas augimo lėtėjimas.](#) Palyginti su 2018 m. rudens ERS, Finansų ministerija BPKF augimo projekcijų 2019–2021 m. nekeičia. Jos sudarys atitinkamai 5,5, 4,9 ir 4,0 proc.
23. 2018 m. investicijos augo panašiu tempu kaip ir 2017 m. Atsargūs Lietuvos investuotojai ir lėtesnis nei planuota 2014–2020 m. laikotarpio ES paramos lėšų panaudojimas 2018 m. lėmė 2,5 proc. p. mažesnį investicijų augimą, nei buvo projektuota 2018 m. rudens ERS. 2018 m. buvo tikėtasi, kad atsigaus 2014–2020 m. laikotarpio ES paramos lėšų panaudojimas, bet jos augo lėčiau, nei planuota. 2019 m. vasario mėn. duomenimis, ES paramos lėšų 2018 m. panaudota 735,97 mln. eurų, arba 86 proc. numatyto plano.
24. [Investicijos Lietuvoje per pastaruosius šešerius metus ir toliau atsigauna vangiai,](#) BPKF dalis nuo BVP yra artima euro zonos vidurkiui (20,2 proc. BVP) (9 pav.), tačiau išlieka mažiausia tarp Baltijos šalių. Ženklus investicijų augimas 2018 m. Latvijoje dar labiau padidino atotrūkį nuo Lietuvos. Finansų ministerija projektuoja, kad BPKF dalis nuo BVP artės prie 2007–2018 m. daugiamečio vidurkio (20 proc. BVP).

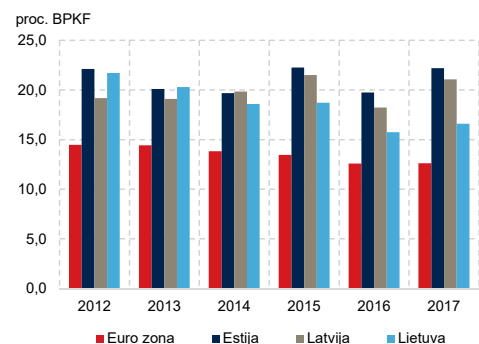
9 pav. BPKF dalis nuo BVP

Šaltinis – Eurostatas

25. Valdžios sektoriaus investicijų dalis nuo visų investicijų Lietuvoje 2012–2017 m. sudarė vidutiniškai 18,6 proc. Palyginti su Latvija ir Estija, valdžios sektoriaus investicijos Lietuvoje yra mažiausios (10 pav.). 2018 m. valdžios sektoriaus investicijų dalis BPKF per metus padidėjo 0,8 proc. p. ir sudarė 16,6 proc. 2019–2021 m. numatomas didesnis ES paramos lėšų panaudojimas, kasmet apie 1 mlrd. eurų, tikėtina, teigiamai prisidės prie viešųjų investicijų augimo vidutiniu laikotarpiu.

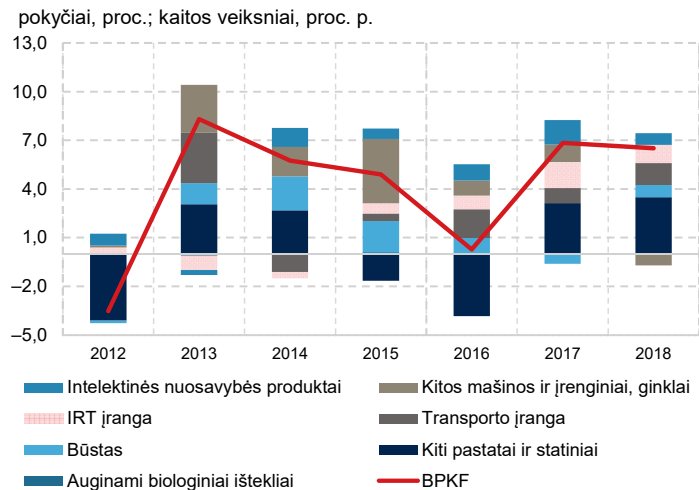
10 pav. Valdžios sektoriaus BPKF dalis nuo viso BPKF

Šaltinis – Eurostatas

26. 2018 m. privataus sektoriaus investicijos, sudarančios apie 80 proc. visų investicijų, ir toliau augo. Bendrai 2018 m. daugiausiai augo investicijos į informacinių ir ryšių technologijų bei transporto įrangą, kitus pastatus ir statinius (11 pav.). Produktyvių investicijų į IRT įrangą, transporto įrangą ir intelektinės nuosavybės produktus 2018 m. 4,6 proc. augimas rodo tolesnį įmonių orientavimąsi į gamybos procesų

11 pav. BPKF dekomponavimas pagal investicijų rūšis

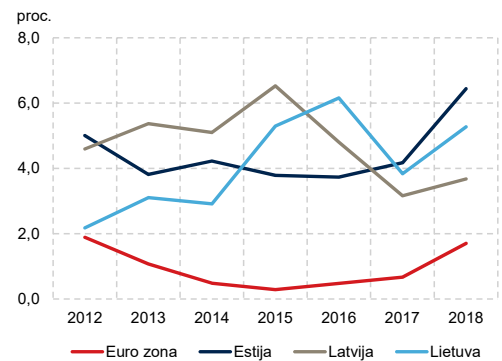

Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas, fiskalinės institucijos skaičiavimai

automatizavimą, efektyvinimą. Remiantis pramonės įmonių vadovų apklausa, 2018 m. šios įmonės daugiausia investavo į senų įrenginių pakeitimus (37 proc.) ir gamybinių pajėgumų plėtrą (28 proc.). Palyginti su 2017 m., įmonės daugiau investicijų skyrė įrenginiams atnaujinti ir mažiau kitiems tikslams¹³.

27. **Vienetinių darbo sąnaudų augimas Baltijos šalyse viršijo atitinkamo rodiklio augimą euro zonoje (12 pav.).** Jos Lietuvoje pastaruosius metus didėjo, nes atlyginimai augo sparčiau nei produktyvumas. Vis sunkiau tampa konkuruoti su pigios darbo jėgos šalimis. Siekiant išlaikyti konkurencingumą tarptautinėje aplinkoje, mažinti regioninę ir socialinę atskirtį – būtinas tolimesnis produktyvių investicijų augimas, technologijų panaudojimas ir inovacijų kūrimas.

12 pav. Vienetinės darbo sąnaudos

Šaltinis – Eurostatas

28. Projektuojamas lėtesnis BPKF augimas vidutiniu laikotarpiu yra tikėtinas dėl pasaulinių prekybos tendencijų neapibrėžtumo ir rinkų dalyvių atsargesnių lūkesčių. Pagal apklausų duomenis pramonės įmonių vadovų investicijų prognozės ateinantiems metams balansas jau ketverius metus reikšmingai nesiskiria. 2019 m. 37 proc. įmonių vadovų prognozuoja, kad investicijos didės, 28 proc. – nesikeis, 26 proc. – mažės, 9 proc. įmonių vadovų investuoti neketina.

1.3. Tarptautinė prekyba

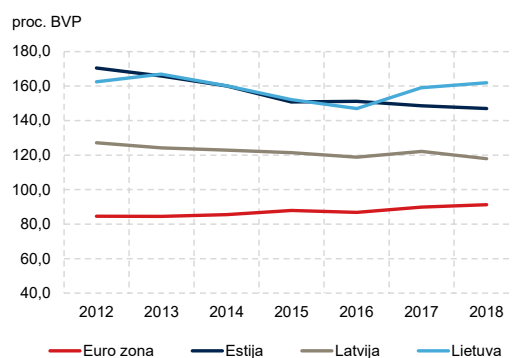
29. **Lėtėjantis pagrindinių Lietuvos prekybos partnerių augimas ir padidėjęs neapibrėžtumas tarptautinėje ekonominėje aplinkoje leidžia vidutiniu laikotarpiu tarptautinės prekybos**

¹³ Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=6012520>.

perspektyvas vertinti atsargiau. Palyginti su 2018 m. rudens ERS, projektuojamas 2019 m. prekių ir paslaugų eksporto augimas buvo sumažintas 1,0 proc. p., o 2020 ir 2021 m. eksporto augimo projekcijos padidintos 0,1 proc. p. Realiojo eksporto augimas 2019–2021 m. atitinkamai sudarys 4,1, 4,4 ir 4,3 proc. 2018 m. realusis eksportas paaugo 4,9 proc. ir tai yra 8,7 proc. p. lėčiau, nei buvo stebima 2017 m. Tam didelės įtakos turėjo labai sulėtėjęs pagrindinės Lietuvos reeksporto rinkos – Rusijos – prekių importo augimas. 2017 m. Rusija atnaujino prekių atsargų lygį ir sparčiai investavo į mašinas ir įrenginius, tai lėmė 18,9 proc. viso Lietuvos reeksporto nominalų augimą. Šiam veiksmui išblėsus, 2018 m. reeksportas padidėjo 3,5 proc.

30. Paslaugų eksporto augimo tempai išlieka didesni nei prekių eksporto. Tam didžiausios įtakos turi transporto paslaugų eksportas. Prekių eksporto pagrindinių partnerių ketvertas lieka nepakitęs: daugiausia eksportuojama į Rusiją, Latviją, Lenkiją ir Vokietiją. Kaip ir anksčiau, prekių eksporto struktūroje dominuoja tarpinio vartojimo prekės. Atsižvelgiant į padidėjusį neapibrėžtumą tarptautinėje ekonominėje aplinkoje, įmonių lūkesčiai lieka teigiami. Tai rodo, kad eksporto ir investicijų apimtys ir toliau, tikėtina, bus didinamos¹⁴.
31. Palyginti su 2018 m. rudens ERS, projektuojamas 2019–2021 m. prekių ir paslaugų importo augimas sumažintas atitinkamai 0,8, 0,6 ir 0,5 proc. p. Realiojo importo augimas 2019–2021 m. atitinkamai sudarys 5,0, 4,8 ir 4,5 proc. 2018 m. realiojo importo augimas siekė 4,3 proc. ir tai yra 7,7 proc. p. lėčiau, nei buvo stebima 2017 m., tam daugiausiai įtakos turėjo sulėtėjęs reeksporto augimas į Rusiją. Pagrindiniai prekių importo partneriai išlieka tie patys kaip ir eksporto atveju, 2018 m. importas iš šių valstybių sudarė 44,9 proc. viso prekių importo.
32. Užsienio prekybos apyvartos (prekių ir paslaugų eksporto ir importo sumos) ir BVP santykis parodo šalies ekonomikos atvirumą (13 pav.). Lietuvai, kaip mažai ir atvirai ekonomikai, tarptautinė prekyba lieka svarbi. 2018 m. Lietuvos užsienio prekybos apyvartos ir BVP santykis siekė 161,8 proc. BVP. Palyginti su euro zonos vidurkiu (91,3 proc. BVP), jis yra beveik du kartus didesnis.

13 pav. Užsienio prekybos apyvartos ir BVP santykis

Šaltinis – Eurostatas, fiskalinės institucijos skaičiavimai

1.4. Bendrojo vidaus produkto defliatorius

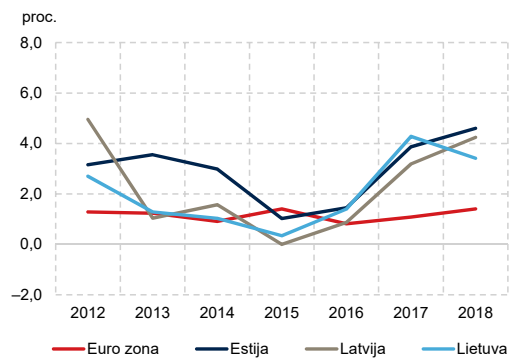
33. **BVP defliatoriaus metinio pokyčio projekcija nuosaikiai mažinama daugiausiai dėl išorės prielaidų pasikeitimo.** BVP defliatoriaus 2019–2021 m. projekcijos, palyginti su 2018 m. rudens ERS, yra mažinamos 0,3, 0,2 ir 0,3 proc. p. ir atitinkamai sudarys 2,3, 2,2 ir 2,1 proc. Eksporto ir importo defliatorių metinio augimo projekcijos 2019 m. mažinamos atitinkamai iki –0,2 ir –1,2 proc. – projektuojamas teigiamas prekybos sąlygų efekto metinis

¹⁴ Remiantis Lietuvos pramonininkų konfederacijos skelbiamu Pramonės lūkesčių indekso (PLI) 2018 m. II puse. duomenimis, pajamų iš eksporto indekso reikšmė siekia 74,5, investicijų apimtys – 60 punktų. Pagal PLI sudarymo metodiką indekso reikšmė > 50 reiškia, kad vyrauja teigiamos nuotaikos, bus jaučiamas nuosaikus augimas.

pokytis. Pagrindinė projekcijų peržiūrėjimo mažėjimo kryptimi priežastis yra naftos kainos prielaidos pokytis.

34. Pažymėtina, kad euro zonos BVP defliatoriaus augimas 2012–2018 m. tolygus, vidutiniškai siekia 1,2 proc. (14 pav.). Baltijos šalių BVP defliatorių dinamika gerokai intensyvesnė, 2018 m. defliatoriai išlaikė augimo tendenciją.
35. **BVP defliatoriaus projekcijos patenka į tvirtinimo atkarpas (2 priedas) ir yra tvirtinamos.**

14 pav. BVP defliatoriaus pokytis

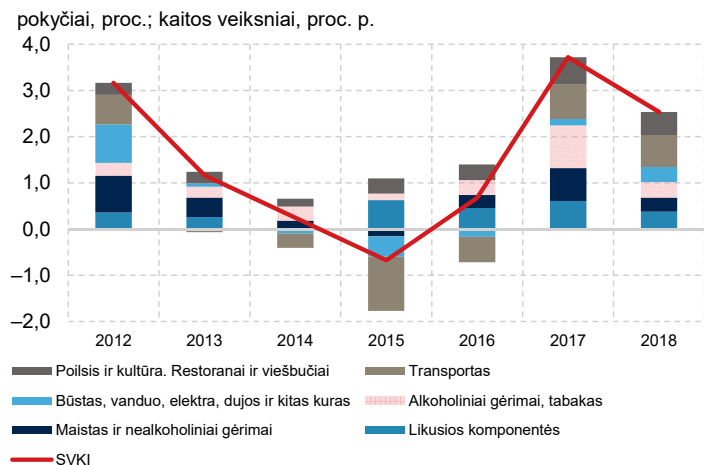

Šaltinis – Eurostatas

1.5. Suderintas vartotojų kainų indeksas

36. **Pavasario ERS projektuojama infliacija nuosaikiai mažės.** Kainų pokyčių, apskaičiuotų pagal SVKI, 2019–2021 m. projekcijos sudarys atitinkamai 2,2, 2,2 ir 2,1 proc. Palyginti su 2018 m. rudens ERS projekcijomis, SVKI 2019–2020 m. projekcijos sumažėjo 0,3 proc. p., 2021 m. – 0,4 proc. p. Didžiausią įtaką SVKI augimui 2018 m. turėjo transporto, alkoholinių

15 pav. SVKI ir jo kaitos veiksniai

Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas, fiskalinės institucijos skaičiavimai

gėrimų ir tabako bei būsto, vandens, elektros, dujų ir kito kuro grupių prekių ir paslaugų padidėjusios kainos (15 pav.). Stebima poilsio ir kultūros bei restoranų ir viešbučių grupių didėjanti įtaka bendram prekių ir paslaugų krepšeliui. Numatoma, kad 2019 m. lėtesnį infliacijos augimą gali lemti sumažėjusi naftos kaina¹⁵. Analizuojant SVKI duomenis nuo 2015 m., stebima, kad bendrą kainų augimą vis dar lemia paslaugų kainų didėjimas.

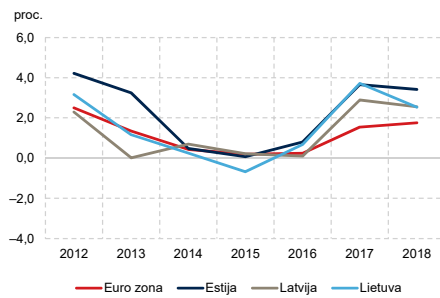
37. Pastaraisiais metais Baltijos šalių infliacijos augimo tempai palyginti panašūs, 2017–2018 m. stebimas atotrūkis nuo EZ infliacijos (16 pav.). Analizuojant kainų lygio indeksus Lietuvoje, stebima, kad drabužių ir avalynės kainų lygis viršija tiek ES, tiek ir euro zonos

¹⁵ Pasaulio banko 2019 kovo mėn. žaliavų kainos. Prieiga per internetą:

<http://pubdocs.worldbank.org/en/927931551717534246/7e8baa647874950492632262090.pdf>.

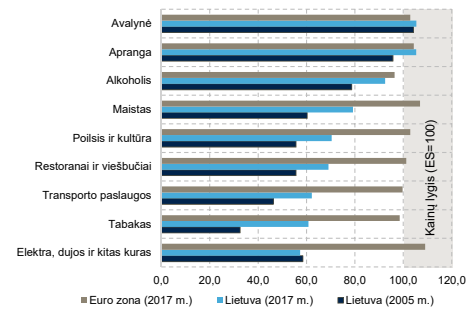
kainų vidurkį (17 pav.). Numatoma, kad Lietuvoje paslaugų kainos ir toliau augs sparčiau nei prekių, nes paslaugų kainos vis dar yra žemesnės nei euro zonos vidurkis. Padidinta elektros energijos kaina gyventojams, padidinti akcizai tabako gaminiams ir etilo alkoholiui, įvesti akcizai elektroninėms cigaretėms 2019 m.¹⁶ ir projektuojamos toliau augšiančios namų ūkių disponuojamos pajamos, tikėtina, turės nuosaikaus infliacijos priedo poveikį. Tarptautinės aplinkos neapibrėžtumas (lėtėjantis pasaulio BVP augimas, neaiški „Brexit“ baigtis) išlieka svarbiu išorės veiksniumi, didinančiu kainų kilimo riziką vidutiniu laikotarpiu.

16 pav. Pagal SVKI apskaičiuota infliacija

Šaltinis – Eurostatas

17 pav. Prekių ir paslaugų kainų lygis

Šaltinis – Eurostatas

1.6. Užimtumas

38. **2018 m. palanki situacija darbo rinkoje turėjo teigiamos įtakos užimtųjų skaičiaus¹⁷ augimui, tačiau nėra fundamentalių veiksnių užimtumui augti vidutiniu laikotarpiu.** 2018 m. stebimas metinis užimtųjų skaičiaus augimas 1,0 proc. Didžiausias 4,6 proc. augimas fiksuotas 55–64 metų amžiaus grupėje. Nuo 2018 m. įsigaliojusios supaprastintos migracijos procedūros¹⁸, taikomos į Lietuvą atvykstantiems dirbti užsieniečiams, prisidėjo prie užsienio gyventojų skaičiaus didėjimo Lietuvoje¹⁹. Dėl palankios situacijos darbo rinkoje ir „Brexit“ sukulto neapibrėžtumo, 2018 m. į Lietuvą grįžo gyventi 1,6 karto daugiau Lietuvos Respublikos piliečių nei 2017 m. (apie 16,6 tūkst. gyventojų), o emigravo 32 proc. mažiau nei 2017 m.
39. Nepaisant pozityvių pokyčių migracijos srityje ir gyventojų užimtumo tyrimo rezultatų, VSDF duomenimis, nuo 2010 m. augęs bendras apdraustųjų (darbuotojų statusą turinčių) skaičius, 2018 m. palyginti su 2017 m. sumažėjo 0,7 proc. Augęs laisvų darbo vietų skaičius 2018 m. taip pat sumažėjo 7,7 proc. Lietuvoje gyvenančių užsieniečių skaičius per metus padidėjo 17,5 proc., tačiau bendras gyventojų skaičius per 2018 m. sumažėjo 0,5 proc. Šie rodikliai ir tokie veiksniai kaip kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas, visuomenės senėjimas

¹⁶ Akcizų tarifų taikymas 2019–2021 m. Prieiga per internetą: https://www.vmi.lt/cms/akcizu-istatymo-pakeitimai?redirect=https%3A%2F%2Fwww.vmi.lt%2Fcms%2Fgyventojams-bendrai%3Fp_id%3D101_INSTANCE_XAm70sAAEfar%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_ode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_count%3D3.

¹⁷ Užimtųjų gyventojų skaičiaus projekcijai tvirtinti yra naudojami Lietuvos statistikos departamento skelbiami apklausų duomenys apie užimtus gyventojus, remiantis Gyventojų užimtumo statistinio tyrimo metodika, patvirtinta Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus 2016-03-14 įsakymu Nr. DJ-60.

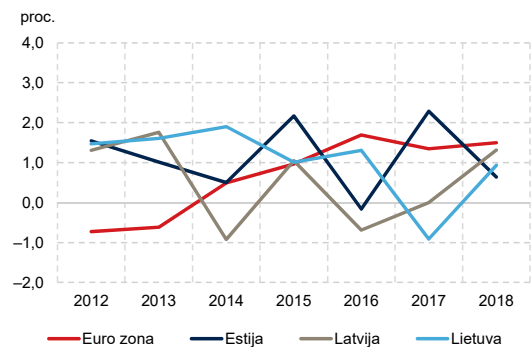
¹⁸ Lietuvos Respublikos įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties.

¹⁹ Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2018 m. gegužės, birželio ir gruodžio mėn. buvo stebimi teigiami neto migracijos pokyčiai: daugiau imigravo nei emigravo. Tokie pokyčiai užfiksuoti pirmą kartą nuo 2001 m.

ir aukšti mirtingumo rodikliai, Lietuvos demografinę padėtį veikia neigiamai, tad nėra fundamentalių veiksnių užimtumui augti vidutiniu laikotarpiu.

40. Lyginant euro zonos ir Baltijos šalių užimtumo duomenis 2012–2018 m., matyti, kad užimtumas euro zonoje nuosekliai augo (18 pav.). Atsižvelgiant į esamą situaciją ir įvardytas ateities perspektyvas, Finansų ministerijos užimtųjų skaičiaus projekcijos yra tikėtinos. Palyginti su 2018 m. rudens ERS, užimtųjų metinio pokyčio projekcijos 2019–2021 m. padidintos ir atitinkamai sudarys 0,5, 0,2 ir –0,1 proc. Lietuvos bankas taip pat projektuoja užimtumo mažėjimą. **Užimtųjų skaičiaus projekcijos patenka į tvirtinimo atkarpas (2 priedas) ir yra tvirtinamos.**

18 pav. Užimtųjų (15–64 m.) skaičiaus pokytis

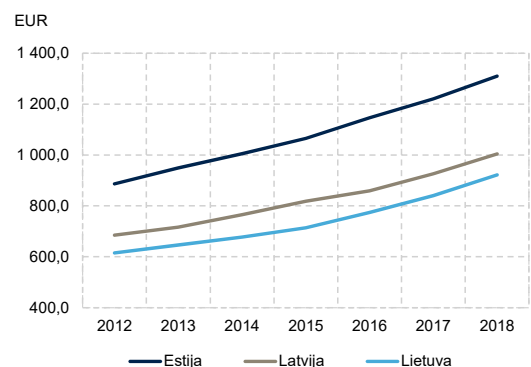
Šaltinis – Europos Komisija²⁰, Estijos, Latvijos ir Lietuvos statistikos institucijos

1.7. Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis

41. Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio šalies ūkyje (su individualiomis įmonėmis) metinis augimas 2018 m. siekė 9,6 proc. ir buvo spartesnis nei 2017 m. Tai didžiausias darbo užmokesčio augimas nuo 2008 m. Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis 2018 m. šalies ūkyje siekė 921,4 eurus²¹. Metinis augimas viešajame sektoriuje sudarė 10,2 proc., privačiame sektoriuje – 9,4 proc. Tokį augimą viešajame sektoriuje lėmė darbo užmokesčio šio sektoriaus darbuotojams²² padidinimas.

Pagrindinės darbo užmokesčio augimo privačiame sektoriuje priežastys yra įmonių konkurencija dėl kvalifikuotų darbuotojų, struktūrinis darbo jėgos stygius, palanki ekonominė padėtis. Be to, 2017 m. įsigalioję Darbo kodekso pakeitimai²³ ir MMA

19 pav. Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis

Šaltinis – Estijos, Latvijos ir Lietuvos statistikos institucijos

²⁰ Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9643458/2-07032019-AP-EN.pdf/dabf231d-dddd-4e9e-9812-12189a19871d>

²¹ 2018 m. vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis viešajame sektoriuje sudarė 942,4 euro, o privačiame – 911,8 euro.

²² Nuo 2018-05-01 darbo užmokestis mažiausiai uždirbantiems pirminės sveikatos priežiūros gydytojams ir slaugytojams padidintas apie 20 proc. Panašaus didėjimo sulaukė mokslininkai ir dėstytojai, kurių atlyginimai augo apie 20 proc. Didėjo ir valstybės politikų, teisėjų, valstybės pareigūnų, valstybės tarnautojų ir biudžetinių įstaigų darbuotojų pareiginės algos bazinis dydis. Darbo užmokesčio augimui įtakos turėjo ir nuo 2018-09-01 taikoma nauja (etatinio) mokytojų darbo apmokėjimo tvarka.

²³ Nuo 2017-07-01 įsigaliojus naujam Darbo kodeksui darbdaviai minimalią mėnesinę algą gali mokėti tik už nekvalifikuotą darbą.

pakėlimas²⁴ lėmė tai, kad, remiantis VSDF duomenimis, 2017 m. gruodį palyginti su 2018 m. gruodžiu, mažesnes negu MMA pajamas uždirbusių apdraustųjų skaičiaus dalis sumažėjo nuo 16,3 iki 13,7 proc.

42. Baltijos šalių vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis 2012–2018 m. stabiliai augo. Estijoje jis yra didžiausias tarp Baltijos šalių (19 pav.). Tuo tarpu Lietuvoje, nepaisant spartaus augimo, lieka mažiausias. Tikėtina, kad 2019 m. Lietuvoje jis toliau sparčiai augs dėl minimalios mėnesinės algos padidinimo²⁵ ir numatyto tolesnio darbo užmokesčio kėlimo viešojo sektoriaus²⁶ darbuotojams. Dėl šios priežasties Finansų ministerijos projektuojamas vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio augimas lėtėjančiu tempu yra tikėtinas, prieaugis 2019–2021 m. atitinkamai sudarys 8,0, 6,4 ir 5,8 proc. [Projektuojamos vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio rodiklio projekcijos patenka į tvirtinimo atkarpas \(2 priedas\) ir yra tvirtinamos.](#)

²⁴ Nuo 2018 m. minimali mėnesinė alga didėjo nuo 380 iki 400 eurų.

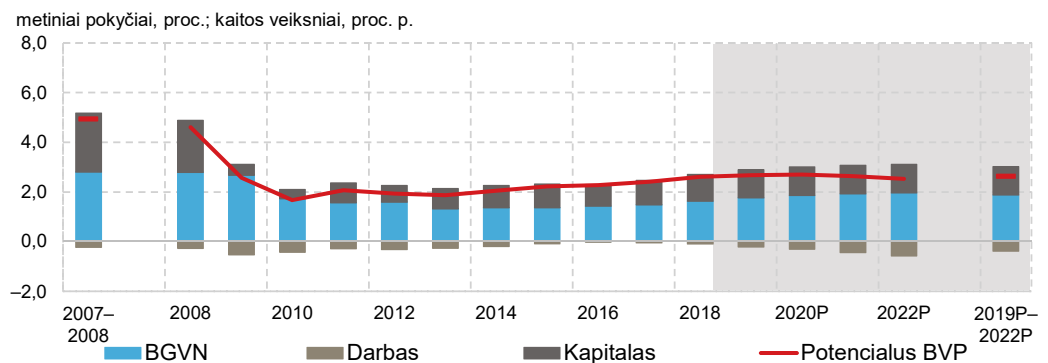
²⁵ Nuo 2019-01-01 minimali mėnesinė alga padidinta nuo 400 iki 555 eurų (neperskaičius 430 eurų).

²⁶ Pagal Ilgalaikio tvaraus viešojo sektoriaus darbuotojų darbo užmokesčio finansavimo iki 2025 m. strategijos projektą algas numatyta didinti kultūros ir meno, socialinių paslaugų srities darbuotojams, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojams, gydytojams ir rezidentams.

2. 2022 M. REALIOJO BENDROJO VIDAUS PRODUKTO PROJEKCIJOS

43. Dėl nepalankių demografinių tendencijų, mažesnių investicijų ir inovacijų stokos potencialaus BVP augimas, palyginti su laikotarpiu iki krizės, atsilieka beveik 2 kartus. Pagal fiskalinės institucijos taikomą potencialaus BVP vertinimo metodiką²⁷ 2019–2022 m. projektuojamas potencialus BVP vidutiniškai kasmet turėtų augti 2,6 proc. Išskiriant augimą lemiančius veiksnius, labiausiai, 1,9 proc. p., prisideda BGVN. Kapitalo veiksnys, kuris yra glaudžiai susijęs su bendra investicijų raida, prisideda 1,1 proc. p. Dėl palankesnių darbo rinkos projekcijų, palyginti su 2018 m. rudens ERS, silpnėjančią neigiamą įtaką (0,4 proc. p.) augimui turi darbo veiksnys. Neigiamą įtaką 1,0 proc. p. lemia demografinės 15–74 m. amžiaus gyventojų skaičiaus projekcijos. Teigiamą įtaką turi 0,6 proc. p. darbo užmokesčio augimo neskatinantis nedarbo lygis, vidutiniškai dirbtų valandų skaičiaus projekcijos ir darbingo amžiaus gyventojų aktyvumo lygis. Pagal naujausius Statistikos departamento duomenis stebima teigiamai pasikeitusi migracijos tendencija. Jeigu Lietuvai pavyks pritraukti daugiau darbo jėgos, yra teigiama rizika potencialui augti sparčiau, tačiau taip pat yra neigiama rizika potencialo augimo mažėjimui dėl ES sanglaudos paramos 2021–2027 m. mažėjimo, kuri labai susijusi su investicijomis.

20 pav. Potencialaus BVP metinis augimas ir jo kaitos veiksniai

Šaltinis – Eurostatas, fiskalinės institucijos skaičiavimai

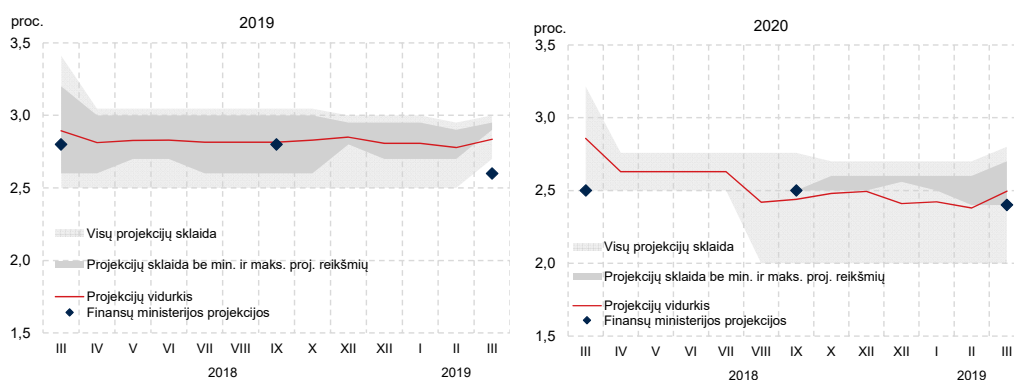
Finansų ministerija projektuoja, kad realiojo BVP augimas 2022 m. sudarys 2,3 proc. Kadangi fiskalinės institucijos įvertintas 2022 m. potencialaus BVP augimas yra 2,5 proc. (20 pav.), [Finansų ministerijos 2022 m. realiojo BVP projekcija patenka į tvirtinimo atkarpą ir yra tvirtinama.](#)

²⁷ Valstybės kontrolės 2015-09-18 išvados Nr. Y-10-1 „Dėl ekonominės raidos scenarijaus tvirtinimo“ priedas, B intarpas.

3. KITŲ INSTITUCIJŲ PROJEKCIJŲ PALYGINIMAS

44. Finansų ministerijos parengtas 2019 m. pavasario ERS atitinka ES Tarybos direktyvos²⁸ reikalavimą, kad biudžeto planavimas turi būti grindžiamas labiausiai tikėtiniu arba atsargesniu makroekonominiu scenarijumi. 21 paveiksle pateikta Lietuvai projekcijas skelbiančių institucijų²⁹ projekcijų sklaida ir jos kaita per pastaruosius metus. Pagal 2019 m. pavasario ERS bus pradėti rengti 2020 m. valdžios sektoriui priklausantys biudžetų projektai, tad aktualu analizuoti projekcijų 2020 metams pasiskirstymą. Šio paveikslė dešiniajame grafike matyti, kad Finansų ministerijos realiojo BVP projekcija 2020 metams šiek tiek mažesnė už visų institucijų projekcijų vidurkį.

21 pav. Realiojo BVP projekcijos

Šaltinis – fiskalinės institucijos skaičiavimai

45. Institucijų, skelbiančių makroekonominės projekcijas, 2019 m. pavasario realiojo BVP projekcijos, palyginti su skelbtomis 2018 m. rudenį, yra šiek tiek mažinamos. Šio rodiklio nuosaikiausią 2,6 proc. augimą projektuoja FM, didžiausią 2,9 proc. augimą – „SEB“ bankas ir EBPO. Visos makroekonominės projekcijas skelbiančios institucijos peržiūri vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio ir užimtųjų skaičiaus 2019 m. projekcijas didėjimo kryptimi. Makroekonominių rodiklių 2019–2021 m. projekcijų palyginimas pateikiamas 3 lentelėje.

3 lentelė. Makroekonominių rodiklių projekcijų palyginimas, 2019–2021 m.

Rodikliai, pokytis per metus, proc.	Metai	Finansų ministerija	Lietuvos bankas	Europos Komisija	AB „Swedbank“	AB „SEB“	EBPO
Paskelbimo data		2019-03-21	2019-03-27	2018-11-08	2019-01-30	2019-02-05	2018-11-21
BVP palyginamosiomis kainomis	2019	2,6	2,7	2,7*	2,7	2,9	2,9
	2020	2,4	2,6	2,4*	2,0	2,4	2,6
	2021	2,3	-	-	-	-	-
Privataus vartojimo išlaidos	2019	3,9	3,9	3,9	4,0	3,5	4,1
	2020	3,8	3,6	3,3	3,0	3,1	3,6
	2021	3,5	-	-	-	-	-

²⁸ 2011 m. lapkričio 8 d. Tarybos direktyva 2011/85/ES dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms (OL 2011 L 306, p. 45), 4 str. 1 d.

²⁹ Apskaičiuojant projekcijų sklaidą įtrauktos šių institucijų projekcijos: Europos Komisijos, Tarptautinio valiutos fondo, EBPO, Lietuvos banko, AB „Swedbank“, AB „Luminor“, AB „SEB“.

Rodikliai, pokytis per metus, proc.	Metai	Finansų ministerija	Lietuvos bankas	Europos Komisija	AB „Swedbank“	AB „SEB“	EBPO
Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	2019	5,5	5,3	5,3	7,0	6,0	5,6
	2020	4,9	4,2	4,4	5,0	5,0	4,7
	2021	4,0	-	-	-	-	-
Prekių ir paslaugų eksportas	2019	4,1	4,0	4,1	3,0	3,2	4,3
	2020	4,4	3,7	3,7	2,0	2,7	3,2
	2021	4,3	-	-	-	-	-
Prekių ir paslaugų importas	2019	5,0	4,6	5,2	4,0	4,4	4,9
	2020	4,8	4,5	4,4	3,0	3,9	4,1
	2021	4,5	-	-	-	-	-
Vidutinė metinė infliacija, apskaičiuota pagal SVKI	2019	2,2	2,4	2,2*	2,7	2,5	2,5
	2020	2,2	2,3	2,1*	2,5	2,5	2,5
	2021	2,1	-	-	-	-	-
BVP defliatorius	2019	2,3	2,4	3,7	-	-	2,5
	2020	2,2	2,2	3,6	-	-	2,5
	2021	2,1	-	-	-	-	-
Nedarbo lygis, proc.	2019	5,9	6,0	6,3	6,2	6,1	5,9
	2020	5,9	5,9	6,3	6,3	6,0	5,8
	2021	5,9	-	-	-	-	-
Užimtųjų skaičius	2019	0,5	0,2	-0,5	0,4	0,3	-
	2020	0,2	-0,3	-0,5	0,0	0,1	-
	2021	-0,1	-	-	0,0	-	-
Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis	2019	8,0	8,1	7,7	8,0	7,0**	-
	2020	6,4	6,7	6,0	5,0	6,0**	-
	2021	5,8	-	-	-	-	-

* skelbta 2019-02-07

** neįtraukiant individualių įmonių

Šaltinis – Finansų ministerija, Lietuvos bankas, Europos Komisija, EBPO, AB „SEB“ ir AB „Swedbank“

RETROSPEKTYVUS PROJEKCIJŲ 2018 METAMS VERTINIMAS

46. Fiskalinė institucija 2015–2018 metais patvirtino³⁰ visus aštuonis Finansų ministerijos parengtus ekonominės raidos scenarijus kaip labiausiai tikėtinius arba atsargius. Tvirtinant scenarijus 2015 metais, 2018 metai buvo $t+3$ projektuojami metai. Tvirtinant 2016 metais, 2018 metai buvo $t+2$ projektuojami metai. Tvirtinant 2017 metais, jie buvo $t+1$ projektuojami metai. Ir atitinkamai, tvirtinant scenarijus 2018 metais, 2018 metai buvo einamieji arba t metai. Kitų metų valstybės, Privalomojo sveikatos draudimo ir Valstybinio socialinio draudimo fondų biudžetų projektai yra pradedami rengti pagal einamųjų metų pavasario ERS, o pagal rudens yra patikslinami, todėl svarbu, kad $t+1$ metų projekcijos būtų atsargios, nes ES Tarybos direktyva³¹ reikalauja, kad biudžeto planavimas turi būti grindžiamas labiausiai tikėtiniu arba atsargiu makroekonominio fiskaliniu scenarijumi. Siekiant Lietuvoje stiprinti vidutinio laikotarpio biudžeto planavimo sistemą, svarbu užtikrinti, kad ir vidutinės trukmės $t+2$, $t+3$ metų makroekonominių ir fiskalinių rodiklių projekcijos būtų labiausiai tikėtinos arba atsargios. Siekiant *a posteriori* nustatyti, ar 2018 metų makroekonominiai rodikliai buvo suplanuoti atsargiai, ar pasitvirtino darytos prielaidos, atliktas ekonominės raidos scenarijaus projekcijų 2018 metams palyginimas su Lietuvos statistikos departamento paskelbtais atitinkamais statistiniais rodikliais³².
47. 4 lentelėje pateiktos techninės prielaidos dėl JAV dolerio ir euro keitimo kurso, pasaulio ir ES BVP augimo, pagrindinių Lietuvos eksporto rinkų augimo ir naftos kainos bei rodiklių projekcijos. Dešiniausiam 4 lentelės stulpelyje pateiktas prielaidų ir projektuotų rodiklių faktas. Svarbu atkreipti dėmesį, kad rengdama ekonominės raidos scenarijų Finansų ministerija naudoja Europos Komisijos, Europos Centrinio Banko ir Tarptautinio valiutos fondo prielaidas. Pasikeitus prielaidoms, kuriomis remiantis sudaromas scenarijus, daugelio projektuojamų rodiklių įverčiai keičiami.
48. Fiskalinė institucija tvirtina Finansų ministerijos parengtą ERS atsižvelgdama į penkių rodiklių metinių pokyčių projekcijas, tačiau valdžios sektoriaus biudžetai sudaromi nominaliais skaičiais, išreikštais mln. eurų. Dėl šios priežasties į 4 ir 5 lenteles įtrauktos tam tikrų makroekonominių rodiklių lygio projekcijos. $t+3$ metų realiojo BVP bei užimtųjų skaičiaus projekcijos 2018 metams mažiau skiriasi nuo faktinių duomenų nei $t+1$ metų atitinkamų rodiklių projekcijos. Šiems skirtumams įtaką daro ir praeities statistinių duomenų peržiūros, todėl projektuojamų rodiklių lygio skirtumai rodo suminį kelerių metų projekcijų nuokrypį, o augimo tempų projekcijos išgrynina analizuojamų metų paklaidas. Einamųjų metų rudenį projektuojami tų pačių metų rodikliai dažniausiai mažiausiai skiriasi, nes jau turima ir į projekcijas įtraukiama pirmojo pusmečio faktinė informacija.
49. *A posteriori* vertinant prielaidų ir rodiklių paklaidų tikslumą, lyginamos $t+1$ metų prielaidos ir rodiklių projekcijos su faktiniais duomenimis. $t+1$ metų prielaidos dėl

³⁰ Valstybės kontrolės išvados „Dėl ekonominės raidos scenarijaus tvirtinimo“, 2015-03-31 Nr. Y-4, 2015-09-18 Nr. Y-10, 2016-03-30 Nr. Y-5, 2016-09-21 Nr. Y-9, 2017-03-29 Nr. BP-1 ir 2017-09-20 Nr. BP-4, 2018-03-27 Nr. BP-1 ir 2018-09-20 Nr. BP-5.

³¹ 2011 m. lapkričio 8 d. Tarybos direktyva 2011/85/ES dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms (OL 2011 L 306, p. 45), 4 str. 1 d.

³² Išankstiniai Lietuvos statistikos departamento statistiniai rodikliai, paskelbti iki 2019-03-12.

pasaulio, ES BVP augimo ir Lietuvos pagrindinių eksporto rinkų augimo buvo atsargios (4 lentelė). $t+1$ metų prielaida dėl JAV dolerio ir euro keitimo kurso ir naftos kainos nepasitvirtino: tiek JAV dolerio ir euro keitimo kursas, tiek naftos kaina faktiškai didesni, nei buvo numatoma 2017 m. prielaidose.

4 lentelė. Prielaidų ir rodiklių projekcijų palyginimas su faktiniais duomenimis

Rodikliai:	Skelbimo data:	Prielaidos ir projekcijos 2018 metams								2018 m. faktas
		2015 m. kovas	2015 m. rugsėjis	2016 m. kovas	2016 m. rugsėjis	2017 m. kovas	2017 m. rugsėjis	2018 m. kovas	2018 m. rugsėjis	
		$t+3$		$t+2$		$t+1$ ERS pagal kuriuos rengti 2018 m. VS biudžetai		t		
Prielaidos	JAV dolerio ir euro keitimo kursas	1,169	1,071	1,085	1,120	1,068	1,090	1,200	1,200	1,180
	Pasaulio BVP augimas, proc.	4,0	3,9	3,5	3,4	3,6	3,6	3,9	3,9	3,7
	Europos Sąjungos BVP augimas, proc.	2,1	2,1	2,0	1,6	1,8	1,9	2,3	2,1	1,9
	Pagrindinių eksporto rinkų augimas, proc.	1,7	1,8	1,8	1,6	1,8	1,9	2,3	2,2	2,0
	Naftos kainos (<i>Brent</i> , JAV doleriais už barelį)	61,5	66,0	42,5	52,7	56,9	51,4	68,3	72,8	71,5
Patvirtinti rodikliai, augimas proc.	BVP palyginamosiomis kainomis	3,9	3,9	3,1	2,5	2,6	2,9	3,2	3,4	3,4
	Namų ūkių vartojimas palyginamosiomis kainomis	4,9	4,9	4,0	4,0	3,6	3,7	4,0	4,3	3,9
	BVP defliatorius	2,5	2,5	2,3	2,3	1,8	2,4	2,6	3,0	3,4
	Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis	6,2	6,2	6,1	6,1	6,1	6,2	6,6	8,9	9,6
	Užimtųjų skaičius	0,9	0,6	0,1	0,2	0,3	-0,3	-0,4	0,3	1,0
ERS rodiklių lygis	BVP palyginamosiomis kainomis, mln. EUR	37 301,7	37 090,9	36 457,7	36 031,5	36 248,3	36 682,3	37 001,4	37 077,2	38 173,3
	BVP to meto kainomis, mln. EUR	44 472,9	43 566,3	42 757,1	42 106,3	42 367,4	43 516,7	44 327,5	44 586,4	47 387,5
	Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis, EUR	837,9	839,1	847,2	863,9	872,4	889,9	895,4	915,2	921,4
	Užimtųjų skaičius, tūkst. asm.	1 359,0	1 363,0	1 346,5	1 377,1	1 376,4	1 354,6	1 348,8	1 358,9	1 368,4

κ Saltiniai – Finansų ministerija, Lietuvos statistikos departamentas, fiskalinės institucijos skaičiavimai

50. 5 lentelėje pateikiamos tvirtintų rodiklių paklaidos. Pažymėtina, kad $t+1$ metų rodiklių projekcijų visos paklaidos teigiamos, $t+3$, $t+2$ ir t metų namų ūkių vartojimo palyginamosiomis kainomis projekcijų paklaidos neigiamos. Teigiamos paklaidos rodo, kad rodiklių projekcijos buvo atsargios, – faktas didesnis, nei projektuota. Neigiamos paklaidos rodo, kad rodiklių projekcijos buvo pervertintos, – faktas mažesnis nei projektuota.

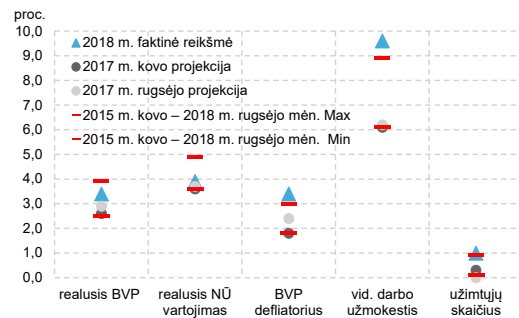
5 lentelė. Tam tikrais metais projektuotų rodiklių 2018 metams ir faktinių rodiklių paklaidos

Rodikliai:	Skelbimo data:	Paklaidos							
		2015 m. kovas	2015 m. rugsėjis	2016 m. kovas	2016 m. rugsėjis	2017 m. kovas	2017 m. rugsėjis	2018 m. kovas	2018 m. rugsėjis
		$t+3$		$t+2$		$t+1$ ERS pagal kuriuos rengti 2018 m. VS biudžetai		t	
Patvirtintų rodiklių, augimas proc.	BVP palyginamosiomis kainomis	-0,5	-0,5	0,3	0,9	0,8	0,5	0,2	0,0
	Namų ūkių vartojimas palyginamosiomis kainomis	-1,0	-1,0	-0,1	-0,1	0,3	0,2	-0,1	-0,4
	BVP defliatorius	0,9	0,9	1,1	1,1	1,6	1,0	0,8	0,4
	Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis	3,4	3,4	3,5	3,5	3,5	3,4	3,0	0,7
	Užimtųjų skaičius	0,1	0,4	0,9	0,8	0,7	1,3	1,4	0,7
Tam tikrų ERS rodiklių lygis	BVP palyginamosiomis kainomis, mln. EUR	871,6	1 082,4	1 715,6	2 141,8	1 925,0	1 491,0	1 171,9	1 096,1
	BVP to meto kainomis, mln. EUR	2 914,6	3 821,2	4 630,4	5 281,2	5 020,1	3 870,8	3 060,0	2 801,1
	Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis, EUR	83,5	82,3	74,2	57,5	49,0	31,5	26,0	6,2
	Užimtųjų skaičius, tūkst. asm.	9,4	5,4	21,9	-8,7	-8,0	13,8	19,6	9,5

κ Saltinis – fiskalinės institucijos skaičiavimai

51. Vertinant retrospektyviai, darytina išvada, kad Finansų ministerijos parengti t+1 metų scenarijai 2018 metams buvo atsargūs. 22 paveiksle grafiškai pateikiamas projekcijų išsidėstymas. Brūkšniais žymimos 2015–2018 metais 2018 metams Finansų ministerijos skelbtų penkių rodiklių projekcijų minimali (Min) ir maksimali (Max) reikšmės. Atsižvelgiant į tai, kad valdžios sektoriui priskiriami biudžetai yra tvirtinami pagal 2017 m. teiktas projekcijas, apskritimais žymimos 2017 m. kovo ir rugsėjo mėn. projekcijos. 2018 m. faktinė reikšmė žymima trikampaiais. Palyginus ministerijos 2017 m. kovo ir rugsėjo mėn. 2018 metams pateiktas projekcijas su Lietuvos statistikos departamento paskelbtomis faktinėmis reikšmėmis matyti, kad jos yra išsidėsčiusios aukščiau nei 2017 m. parengti ekonominės raidos scenarijai 2018 metams. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad t+1 metų scenarijai 2018 metams buvo atsargūs.

22 pav. Patvirtintų rodiklių projekcijų 2018 metams ir jų faktinių reikšmių palyginimas

Šaltiniai – Finansų ministerija, Lietuvos statistikos departamentas, fiskalinės institucijos skaičiavimai

EKONOMINĖS RAIDOS SCENARIJAUS VERTINIMO TEISINIS PAGRINDAS IR METODAI

52. Vykdydama Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme nustatytas biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijas ir vadovaudamasi Valstybės kontrolės įstatymo 9 straipsnio 6 dalies 3 punktu, fiskalinė institucija per septynias darbo dienas nuo Finansų ministerijos parengto ERS viešo paskelbimo turi pateikti Seimui išvadą dėl jo tvirtinimo.
53. 2019–2022 m. ERS parengtas ir paskelbtas vadovaujantis Vyriausybės nutarimu patvirtintu Ekonominės raidos scenarijaus rengimo ir skelbimo tvarkos aprašu³³. Finansų ministerija 2019–2022 m. ERS projektą 2019-03-05 pirminiam derinimui pateikė fiskalinei institucijai. 2019-03-08 susitikime³⁴ pristatyta scenarijaus formavimo metodika, pagrindinės techninės prielaidos ir išoriniai rizikos veiksniai. Įvertinusi diskusijoje dalyvavusių institucijų pateiktas pastabas, Finansų ministerija 2019-03-13 fiskalinei institucijai pateikė patikslintą projektą, o 2019-03-21 savo tinklalapyje viešai paskelbė 2019–2022 m. ekonominės raidos scenarijų.
54. 2015 m. sausio 1 d. Lietuva įstojo į euro zoną. Vykstantys ekonominiai procesai Baltijos šalyse yra glaudžiai susiję ir konverguojantys euro zonos vidurkio link. Siekiant palyginamumo, atlikdama ekonominės raidos scenarijaus vertinimą, fiskalinė institucija įtraukė Latvijos, Estijos ir euro zonos rodiklius.
55. Fiskalinė institucija, naudodama viešai iki 2019-03-19 skelbiamus duomenis (jei nenurodyta kita data), atliko 2019–2022 m. ekonominės raidos scenarijaus vertinimą. Fiskalinė institucija, teikdama išvadą dėl scenarijaus tvirtinimo, vertina scenarijų, kuris apima einamuosius ir trejus būsimus metus. Lietuvos banko rengiamos ir fiskalinei institucijai teikiamos makroekonominių rodiklių projekcijos³⁵ apima einamuosius ir dvejus būsimus metus, todėl tvirtinimo atkarpos metodas³⁶ taikomas BVP palyginamosiomis kainomis, BVP defliatoriaus, namų ūkių vartojimo išlaidų, vidutinio darbo užmokesčio ir užimtumo pokyčių projekcijoms iki 2022 m. Pagal fiskalinės institucijos apskaičiuotus Lietuvos potencialaus BVP įverčius suformuojama tvirtinimo atkarpa BVP palyginamosiomis kainomis pokyčio projekcijai 2022 metams. Fiskalinės institucijos naudojami ERS vertinimo ir tvirtinimo metodai plačiau išdėstyti 2015-03-31 išvados Nr. Y-4-1 „Dėl ekonominės raidos scenarijaus tvirtinimo“ priede.

³³ Vyriausybės 2016-04-13 nutarimas Nr. 369 „Dėl Ekonominės raidos scenarijaus rengimo ir skelbimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

³⁴ Dalyvavo Lietuvos banko, Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Finansų ministerijos ir fiskalinės institucijos atstovai.

³⁵ Pašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką.

³⁶ Formuojant tvirtinimo atkarpas buvo naudojamos Lietuvos banko 2019-03-27 paskelbtos projekcijos, atsižvelgiant į vėlesnes įžvalgas.

PRIEDAI

Ataskaitos
„Dėl ekonominės raidos
scenarijaus tvirtinimo“
1 priedas

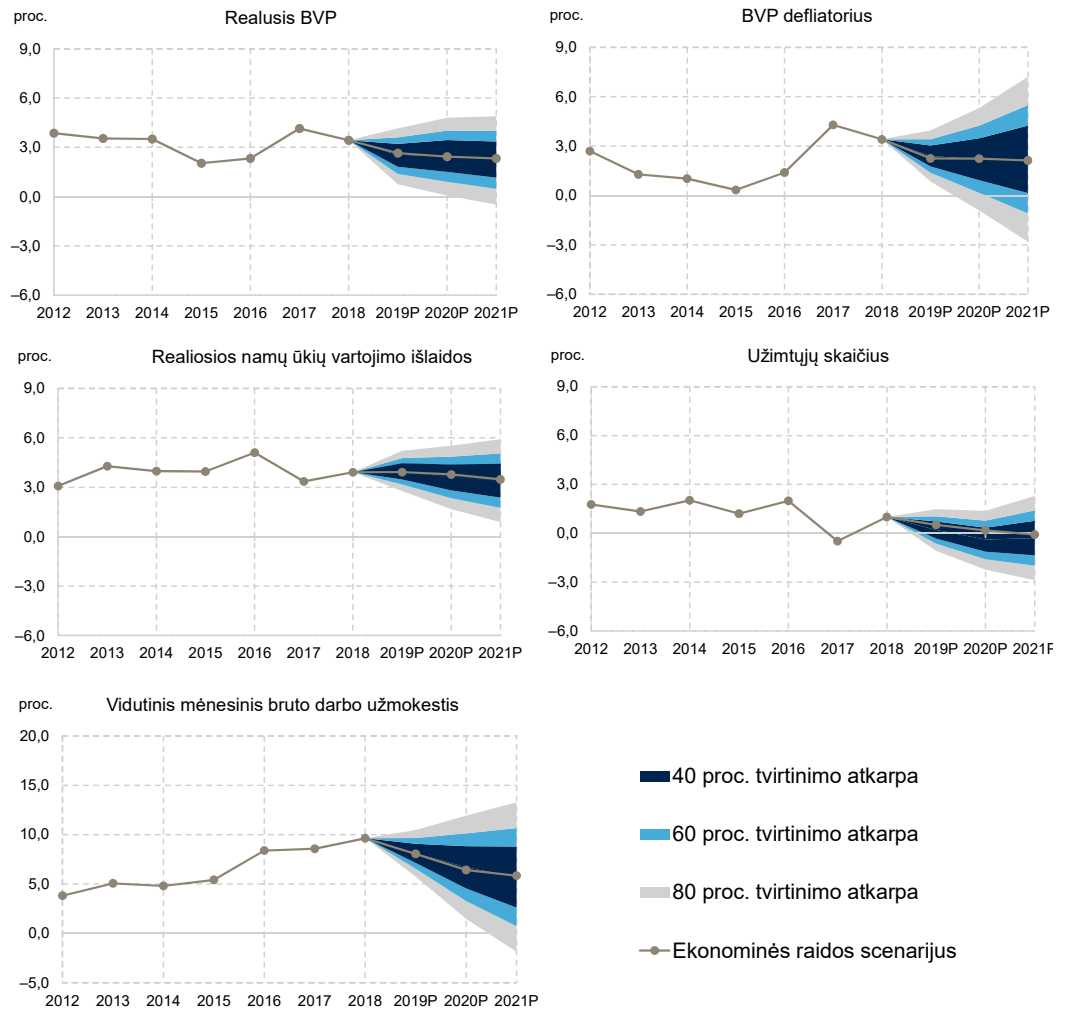
Santrumpos ir sąvokos

Santrumpa	Terminas / Sąvoka	Apibrėžtis
-	Bedarbis	Nedirbantis 15–74 metų amžiaus asmuo, kuris aktyviai ieško darbo (per paskutines keturias savaites) ir per apibrėžtą laikotarpį (dvi savaites) gali pradėti dirbti.
BGVN	Bendras gamybos veiksnių našumas	-
BPKF	Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	Per tam tikrą laikotarpį gamintojų rezidentų įsigytas ilgalaikis turtas, atėmus pardavimus / perleidimus ir pridėjus tam tikrą nesukurto turto vertės padidėjimą dėl gamintojo arba institucinių vienetų gamybinės veiklos.
BVP	Bendras vidaus produktas	Ekonominės veiklos rodiklis, tam tikros ekonomikos visų pagamintų prekių ir paslaugų vertė, atėmus tarpinį vartojimą, pridėjus gaminiams ir importui taikomus grynuosius mokesčius per apibrėžtą laikotarpį. BVP galima skaidyti pagal produkcijos, išlaidų arba pajamų sudedamąsias dalis.
BVP defliatorius	Bendrojo vidaus produkto defliatorius	BVP, išreikštas to meto kainomis (nominalus BVP), padalytas iš BVP, išreikšto palyginamosiomis kainomis (realusis BVP). Taip pat vadinamas numanomu BVP kainų defliatoriumi.
-	Bruto darbo užmokestis	Atlyginimas pinigais, apimantis tiesiogiai darbdavio darbuotojui mokamą pagrindinį darbo užmokestį ir papildomą uždarbį, įskaitant darbuotojo mokamas valstybinio socialinio draudimo įmokas ir gyventojų pajamų mokestį.
-	Darbo jėga	Užimti gyventojai ir bedarbiai.
EBPO	Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija	-
ECB	Europos Centrinis Bankas	-
EE	Estija	-
EK	Europos Komisija	-
ERS	Ekonominės raidos scenarijus	Finansų ministerijos parengtas ir viešai pavašarį ir rudenį skelbiamas vidutinio laikotarpio ekonominės raidos scenarijus.
-	Eksportas	Įstatymais reglamentuotas prekių ir paslaugų išvežimas iš valstybės į kitas valstybes.
ES	Europos Sąjunga	-
Eurostatas	Europos Sąjungos statistikos tarnyba	-
EZ	Euro zona	-
IFI	Fiskalinė institucija	Valstybės kontrolė, kaip nepriklausoma fiskalinė institucija, vadovaudamasi Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniu įstatymu, atlieka nustatytų fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi ir užduočių vykdymo stebėseną ir rengia, teikia Seimui ir įstatymų nustatyta tvarka viešai skelbia šiame įstatyme nurodytas išvadas.
-	Ilgalaikis turtas	Sukurtas turtas, daugiau nei vienerius metus naudojamas gamybai. Tai yra fundamentalus gamybos veiksnys sudarant šalies potencialaus BVP augimo projekcijas.
-	Importas	Įstatymais reglamentuotas prekių ir paslaugų įvežimas į valstybę iš kitų valstybių.

Santrumpa	Terminas / Sąvoka	Apibrėžtis
IRT	Informacinių ir ryšių technologijų įranga	-
-	Išlaikomo amžiaus gyventojų skaičius	Vaikų iki 15 metų amžiaus ir pagyvenusių (60 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių skaičius, tenkantis šimtui 15–59 metų amžiaus gyventojų.
JK	Jungtinė Karalystė	-
JAV	Jungtinės Amerikos Valstijos	-
LT	Lietuva	-
LV	Latvija	-
MMA	Minimali mėnesinė alga	-
-	Namų ūkių vartojimo išlaidos	Namų ūkių išlaidų galutinėms prekėms ir paslaugoms įsigyti visuma. Nominalių namų ūkių vartojimo išlaidų pagrindu planuojamos valdžios sektoriaus pajamos gaunamos iš surenkamo pridėtinės vertės mokesčio.
-	Nedarbo lygis	Rodiklis, išreiškiamas bedarbių ir darbo jėgos santykiu.
NPD	Neapmokestinamas pajamų dydis	-
NPI		Namų ūkių ir ne pelno institucijos, teikiančios paslaugas namų ūkiams.
OPEC	-	Tarptautinė organizacija, jungianti naftą eksportuojančias valstybes.
PGP	Perkamosios galios paritetas	-
-	Potencialus BVP	Tokia gamybos apimtis, kurią šalies ūkis gali pagaminti, kai visi gamybos veiksniai yra visiškai panaudojami, neskatinant darbo užmokesčio augimo.
-	Prekybos sąlygų efektas	Eksporto kainų rodiklio ir importo kainų rodiklio santykis.
-	Realaus BVP atotrūkis nuo potencialaus BVP	Realaus ir potencialaus BVP skirtumas, išreikštas procentais potencialaus BVP.
SVKI	Suderintas vartotojų kainų indeksas	Vartotojų kainų indeksas, apskaičiuojamas pagal ES mastu suderintą metodiką. SVKI gali būti suprantamas kaip rodiklis, rodantis pinigų sumą, kurią vidutinis vartotojas išleistų ataskaitiniais metais pirkdamas tą patį kiekį tų pačių prekių ir paslaugų, už kurį baziniais metais būtų sumokėjęs 100 piniginių vienetų.
	Taupymo norma	Taupymo norma apibrėžiama kaip bendrojo taupymo ir bendrųjų disponuojamų pajamų, pakoreguotų atsižvelgiant į namų ūkių grynojo turto pensijų fonduose pokyčius, santykis.
TVF	Tarptautinis valiutos fondas	-
-	Užimti gyventojai	15 metų ir vyresni nuolatiniai Lietuvos gyventojai, dirbantys bet kokį darbą, gaunantys už jį darbo užmokestį pinigais ar išmoką natūra arba turintys pajamų ar pelno. Atkreiptinas dėmesys, jog užimtumas projektuojamas pagal gyventojų užimtumo statistinį tyrimą, apklaustieji nebūtinai gali dirbti oficialiai, taip pat dėl aukšto statistinio vieneto neatsakymo lygio užimtųjų skaičius gali neatspindėti tikrojo šalies užimtumo.
VS	Valdžios sektorius	-
VSDF	Valstybinio socialinio draudimo fondas	-
-	Vienetinės darbo sąnaudos	Vidutinės darbo sąnaudos, panaudotos vieno produkcijos vieneto gamybai. Šis rodiklis parodo šalyje pagamintos produkcijos, teikiamų paslaugų gebėjimą konkuruoti kainomis.

Tvirtinimo atkarpos

1 pav. Rodiklių tvirtinimo atkarpos

Šaltinis – fiskalinės institucijos skaičiavimai

NAUDINGI • VERTINAMI • ATPAŽŪSTAMI

